

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl soudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobce: V.K.

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 2. 2024,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Rozhodnutím ze dne 1. 11. 2023, č. j. X, zamítla žalovaná žalobcovu žádost o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku (dále jen „předčasný důchod“) pro nesplnění podmínek § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Žalobce nedosáhl důchodového věku potřebného pro vznik nároku na předčasný starobní důchod. Žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) žalobcovy námitky zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila.
2. Žalobce v žalobě uvedl, že podal žádost o předčasný důchod dne 26. 6. 2023 a v té době splňoval všechny podmínky pro jeho přiznání. O jeho žádosti však bylo rozhodnutí

Shodu s prvopisem potvrzuje J.V.

opožděně, až 1. 11. 2023 (doručeno 11. 11. 2023), kdy podle nové úpravy podmínky předčasného důchodu již nesplňoval. Kdyby bylo rozhodnuto včas, nejpozději do 90 dnů, tedy do 24. 9. 2023, pak by mu byl důchod přiznán. Podle žalobce mělo být rozhodnuto podle úpravy platné v době podání žádosti a platné v době, kdy mělo být řádně rozhodnuto. Nebyl žádným způsobem informován o tom, že lhůta pro vydání rozhodnutí nebude dodržena nebo že bude prodloužena, ač v žádosti je uvedeno, že tak bude učiněno a že bude poskytnuta záloha.

3. Žalovaná poukázala na to, že žalobce požádal o přiznání předčasného důchodu od 25. 10. 2023. Zdůraznila, že řízení o předčasný starobní důchod je řízením zahajovaným na žádost a žalovaná nemá možnost ovlivnit, od kdy žalobce důchod žádal. Žalobce nemohl být v legitimním očekávání přiznání důchodu, když vstup nové úpravy v účinnost byl zřejmý, což sám v žalobě uvedl. Žalobce mohl požádat o změnu data přiznání důchodu, což však neučinil, a vzhledem k zásadě dispoziční to za něj žalovaná udělat nemohla.
4. Krajský soud dne 14. 3. 2025 rozsudkem č. j. 17 Ad 19/2024 -18 žalobě vyhověl a napadené rozhodnutí jako nezákonné zrušil. Krajský soud vyšel z toho, že na posuzovanou věc nedopadá přechodné ustanovení čl. II bod 1 zákona č. 270/2023 Sb. Nová právní úprava je fakticky retroaktivní a je ponecháno na libovůli veřejné správy, zda o žádostech podaných před účinností nové právní úpravy rozhodne až v době její účinnosti či dříve, což zakládá nerovnost mezi žadateli. Spadá – li tedy zákonem předvídané završení procesu posouzení žádosti vydáním rozhodnutí do doby účinnosti staré úpravy, za níž došlo ke splnění první hmotněprávní podmínky, tedy podání žádosti, kterou je fixována doba, od kdy má být důchod přiznán, musí být fixována i právní úprava, kterou je třeba aplikovat.
5. Nejvyšší správní soud tento rozsudek zrušil dne 8. 9. 2025, rozsudkem č. j. 2 Ads 68/2025-33 (dále jen zrušující rozsudek). Na věc aplikoval závěry přijaté v prakticky totožné věci ze dne 20. 8. 2025 v rozsudku č. j. 10 Ads 198/2024-39. Desátý senát dospěl k témuž závěru o neaplikovatelnosti přechodného ustanovení jako krajský soud, nicméně dovodil z toho jiné důsledky. Nárok na předčasný důchod vzniká dnem, od něhož je předčasný důchod přiznán, a o žádosti se proto musí rozhodovat podle skutkového a právního stavu ke dni požadovaného přiznání. S tím se druhý senát ve zrušujícím rozsudku ztotožnil a rozsudek krajského soudu zrušil jako nezákonný. Jeho právním závěrem je krajský soud v této věci vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Posouzení žaloby

6. Při přezkumu napadeného rozhodnutí vycházel soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), přičemž napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). O žalobě soud rozhodl bez jednání. Souhlas účastníků s takovým postupem se předpokládá, protože ani na výzvu soudu nesdělili, že by s projednáním věci bez jednání nesouhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
7. Žalobce namítl, že o jeho žádosti mělo být rozhodnuto podle úpravy platné a účinné v době pro vydání rozhodnutí, tedy nejpozději ke dni 24. 9. 2023. Podle něj žalovaná pochybila, pokud na posuzovaný případ aplikovala § 31 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve znění zákona č. 270/2023 Sb. (účinného od 1. 10. 2023).

8. Ze správního spisu vyplývá, že žalobce požádal o předčasný starobní důchod 26. 6. 2023. Požadoval datum přiznání od 25. 10. 2023. Žalobce je narozen dne 25. 10. 1963. Dne 1. 11. 2023 žalovaná žalobci žádost zamítla. Důchodový věk žalobce podle § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění činí 64 let a 8 měsíců. Žalobce ke dni 25. 10. 2023, od kdy žádal přiznání předčasného důchodu, dosáhl 60 let. Nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku má podle § 31 zákona o důchodovém pojištění pojištěnec, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky. Tuto druhou podmínku žalobce nesplnil.
9. Žalobce proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti podal námitky. V nich poukázal na to, že v době podání žádosti o předčasný důchod všechny podmínky pro vznik nároku splňoval. O předčasný důchod požádal na doporučení žalované, kdy si nebyl schopen najít práci pro špatný zdravotní stav. Asi po 70 dnech od podání žádosti urgoval rozhodnutí. Byl ujištěn, že je vše v pořádku a že žádost je na dávkovém oddělní. Vše přizpůsobil tomu, že mu bude důchod přiznán. Překvapivě mu však žádost byla zamítnuta, když rozhodnutí obdržel až cca 42 dní po zákonné lhůtě.
10. O námitkách žalovaná rozhodla nyní napadeným rozhodnutím. Námitky neshledala důvodnými. Poukázala na to, že definitivní splnění podmínek žádosti se posuzuje podle úpravy platné a účinné ke dni přiznání důchodu. Podle úpravy platné od 1. 10. 2023 je podmínkou, že do dosažení důchodového věku ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky, což žalobce nesplnil. Pokud by byl důchod přiznává v době do 30. 9. 2023, tedy podle „staré“ úpravy, která takto koncipovanou podmínku nemá, žalobce by nesplnil jinou podmínku, konkrétně dosažení věku 60 let, kterou splnil až od 25. 10. 2023, tedy v době účinné nové úpravy. Vysvětlila, že o chystané změně právní úpravy informovala řada médií již od 26. 7. 2023. Tím byla vyvolána rekordní vlna žádostí o předčasný důchod, která zapříčinila, že o žádosti nebylo možné rozhodnout v zákonné lhůtě 90 dnů.
11. Podle § 31 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 30. 9. 2023 *má pojištěnec nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění stanovenou podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 5 roků, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.*

Podle § 31 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném od 1. 10. 2023 má pojištěnec nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění stanovenou podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky.
12. Podle § 31 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, *starobní důchod podle odstavce 1 (tedy předčasný důchod, pozn. soudu). se přizná nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu. Za den vzniku nároku na starobní důchod podle odstavce 1 se považuje den, od něhož je tento důchod přiznán.*
13. Jak uvedl Nejvyšší správní soud ve svém zrušujícím rozsudku v odstavci 23, správní orgány rozhodují podle právní úpravy účinné ke dni svého rozhodování, nikoli ke dni zahájení řízení. Rozhodování o nárocích na předčasný důchod je však zvláštní v tom, že nárok vzniká dnem, od něhož je předčasný důchod přiznán. Sám pojištěnec tedy v žádosti určuje rozhodný Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

den, od něhož mu nárok na předčasný důchod vznikne, pokud jsou splněny i ostatní zákonné podmínky. Protože nárok na předčasný důchod má k tomuto dni teprve vzniknout, musí se o žádosti rozhodovat nikoli podle skutkového a právního stavu ke dni rozhodování, ale ke dni požadovaného přiznání.

14. Nejvyšší správní soud dále uvedl (odstavec 24 a 25), že nárok na předčasný důchod nelze přiznat dříve, než pojištěnec splní všechny podmínky, byť jde o takové podmínky, jejichž splnění k určitému dni v budoucnu je prakticky jisté (věková podmínka). Má-li se rozhodovat podle právního stavu ke dni požadovaného přiznání, nelze nárok přiznat dříve než v tento den, protože není jisté, jaká právní úprava bude účinná (fakticky by tak žalovaná rozhodovala nikoli k budoucímu dni požadovaného přiznání, ale ke dni svého rozhodování). Lhůta pro vydání rozhodnutí v případech, kdy teprve mají být splněny všechny podmínky stanovené zákonem (a zároveň byla žádost podána čtyři měsíce před tímto okamžikem, jak to umožňuje § 82 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení), skončí až dnem, od kterého lze předčasný důchod nejdříve přiznat. Rozhodnutí o žalobcově žádosti tak bylo učiněno včas.
15. Podle rozsudku druhého senátu nezpůsobuje vydání rozhodnutí až po změně právní úpravy nezákonnost tohoto rozhodnutí. I kdyby totiž o žádosti žalovaná rozhodla do 30. 9. 2023, jak žalobce požadoval, nemohla by žalobci vyhovět, neboť v té době ještě nebyly splněny podmínky pro přiznání nároku. Účelem možnosti pojištěnců žádat o dávky důchodového pojištění ještě předtím, než jsou pro to splněny všechny podmínky, není, aby si tak žadatelé zvolili právní úpravu, podle které se jejich nárok posoudí, ale především aby se vyhnuli případnému výpadku příjmů v době plánovaného odchodu do důchodu. Podání žádosti o přiznání nároku je v případě předčasných důchodů nejen nezbytným procesním úkonem, ale současně i hmotněprávní podmínkou pro vznik nároku. To však neznamená, že se tím „uzamkne“ právní stav rozhodný pro posouzení žádosti. Pouhé splnění jedné z podmínek pro vznik určitého nároku nezajišťuje, že právní úprava rozhodná pro posouzení ostatních podmínek zůstane stejná. I kdyby nárok na předčasný důchod vznikl ze zákona, vznikl by až splněním poslední z podmínek stanovených právní úpravou účinnou v době jejího splnění (nikoli v době splnění první z nich; odstavec 26).
16. NSS také vyložil, že posouzením nároku podle právní úpravy účinné od 1. 10. 2023 nebylo nepřipustně zasaženo do žalobcova legitimního očekávání (odstavec 27).
17. Žalobní námitky jsou tedy nedůvodné. Žalovaná na žádost žalobce správně použila novou (přísnější) právní úpravu, podle které žalobce podmínku 3 let do řádného důchodového věku nesplnil a nevznikl mu proto nárok na předčasný důchod.

Závěr a náhrada nákladů řízení

18. Vzhledem k tomu, že žaloba je nedůvodná, krajský soud ji zamítl (§78 odst. 7 s. ř. s.)
19. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 2 s. ř. s. Ve věci měla plný procesní úspěch žalovaná, která však nemá právo na náhradu nákladů řízení. Krajský soud proto náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** přípustné opravné prostředky.

To neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu nebo uplatňuje-li stěžovatel stížní body, které napadají závěry o otázkách, k nimž se Nejvyšší správní soud v předcházejícím zrušovacím rozsudku dosud nevyjadřoval – v tom případě je možno podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů po doručení rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Ostrava, 21. října 2025

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně